

ธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก : กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญ
ตำบลบ้านกอก อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ
BAN KOK SUBDISTRICT COMMUNITY CONSTITUTION: LEARNING
PROCESS FOR PREPARING THE BAN KOK SUBDISTRICT
CONSTITUTION, CHATTURAT DISTRICT,
CHAIYAPHUM PROVINCE

¹สุนทร ธนศิลป์พิชิต, ²ไพฑูรย์ มาเมือง, ³ณรงค์ศักดิ์ บัวอ่อน, ⁴วีระกิตต์ เอกอัครวิจิตร,
⁵วัชรเดช เกียรติชานน, ⁶ศักดิ์ดา ต้นคชสาร และ ⁷ฐิตยาพร ไชยวิมลสิริ

¹Sunait Tanasinlapapichit, ²Phaitoon Mamuang, ³Narongsak Bua-on,
⁴Veerakit Akeakkaravichit, ⁵Watcharadet Kiatchanon, ⁶Sakda Tonkotchasan,
and ⁷Thitiyapond Chaiwimonsiri

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

^{4,5,6,7}นักวิชาการอิสระ

^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

^{4,5,6,7}Independent scholar

¹sunait.tha@gmail.com

Received: June 12, 2023; **Revised:** November 2, 2023; **Accepted:** December ,2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ 3) เพื่อประเมินธรรมนูญตำบลบ้านกอกโดย

¹ อาจารย์ ดร., คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

² อาจารย์ ดร., คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

³ อาจารย์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

^{4,5,6,7}นักวิชาการอิสระ

การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.90$) ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.89$) ด้านการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.68$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.64$) และด้านคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 3.63$) 2) กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน และประกาศใช้ธรรมนูญชุมชนตำบล 3) ผลการประเมินธรรมนูญตำบลบ้านกอกโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จากความคิดเห็นของประชาชนจากการตอบแบบสอบถาม สามารถประเมินผลความมุ่งหวังต่อการประกาศใช้ธรรมนูญตำบลชุมชนตำบลบ้านกอก คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอกมีการกำจัดการขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล ภายในชุมชนมีการตั้งด้านชุมชนเพื่อเฝ้าระวังอุบัติเหตุในช่วงเทศกาล ประชาชนมีส่วนร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในหมู่บ้านและตำบล ภายในชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลและหมู่บ้านและชุมชนมีการดูแลเด็กเล็กร่วมกันเพื่อให้เด็กมีความปลอดภัย

คำสำคัญ : ธรรมนูญตำบล, เรียนรู้ประชาธิปไตยชุมชน, การมีส่วนร่วมของประชาชน

Abstract

This research aims to achieve the following objectives: 1. To study public opinions regarding the drafting of the local constitution of Ban Kok sub-district, Jaturus district, Chaiyaphum province. 2. To investigate the learning process involved in drafting the local constitution of Ban Kok sub-district, Jaturus district, Chaiyaphum province. 3. To evaluate the local constitution of Ban Kok sub-district by involving community participation from Ban Kok sub-district, Jaturus district, Chaiyaphum province. The research results found that. 1. Public Opinion on Drafting the Local Constitution:- Overall, the public opinion towards the drafting of the local constitution of Ban Kok sub-district, Jaturus district, Chaiyaphum province is rated as high ($\bar{X} = 3.75$). - When broken down by specific aspects, the public opinion is high across all dimensions. These are ranked in descending order of average score: Environment ($\bar{X} = 3.90$), Social ($\bar{X} = 3.89$), Participatory Local

Development ($\bar{X} = 3.68$), Economic ($\bar{X} = 3.64$), and Quality of Life ($\bar{X} = 3.63$). 2. Learning Process in Drafting the Local Constitution:- The learning process involved in drafting the local constitution of Ban Kok sub-district, Jaturus district, Chaiyaphum province includes:- Promoting community understanding of the constitution drafting process.-Facilitating exchange activities to enhance learning about community constitution drafting.-Documenting mutual agreements and announcing the use of the sub-district's constitution.These findings indicate strong community support and engagement in the constitution drafting process, with efforts focused on promoting understanding and active participation among residents. 3. Based on the evaluation of the local constitution of Ban Kok sub-district through community participation, the following aspirations were identified based on the survey responses: Residents expressed strong expectations for the declaration and implementation of the community sub-district constitution. Key activities highlighted include: - The sub-district administration of Ban Kok effectively manages waste disposal in compliance with public health regulations. - Within the community, residents set up checkpoints during festivals to prevent accidents.- There is active community involvement in various local and sub-district activities.- The community has established centers for learning economic self-sufficiency philosophies within the sub-district and villages.- Collaborative efforts are made to ensure child safety within the community.

Keywords : sub-district constitution, community democracy learning, community participation

บทนำ

การจัดทำธรรมนูญตำบลจัดการตนเองนับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เป็นนวัตกรรมของชุมชนที่ได้สร้างและพัฒนาแกนนำ คนรุ่นใหม่ให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติ การค้นหา วิเคราะห์ปัญหา พัฒนาแผนกิจกรรม โครงการ ดำเนินการขับเคลื่อน เชื่อมโยง ยกระดับกระบวนการพัฒนา เพื่อทำให้สังคม ชุมชน ตำบลและหมู่บ้านเป็นแนวปฏิบัติ กฎ กติกา หรือข้อตกลงร่วม การอยู่ร่วมกันของคนในตำบล โดยใช้หลักประชาธิปไตยชุมชนและเป็นฉันทามติเพื่อใช้ร่วมกัน ดำเนินการและแก้ไขปัญหาในชุมชนได้สำเร็จ สร้างความเชื่อมั่น เห็นคุณค่า เกิดการขยายเชื่อมโยงทำให้เกิดพลังภาคีของชุมชนจัดการตนเอง อำนาจการจัดการตนเองนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้ธรรมนูญตำบล

ออกมาปฏิบัติโดยความเห็นชอบของทุกฝ่ายในชุมชน ท้องถิ่น ตำบล กระบวนการแต่ละขั้นตอนเป็นสิ่งที่ไปเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชนทั้งสิ้น (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2559)

จากความสำคัญของการจัดทำธรรมนูญชุมชนเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในการตั้งกฎ กติกาในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งนักวิจัยและคณะได้มีการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาธรรมนูญตำบล เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีกระบวนการ ดังนี้

1. สร้างการรับรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาธรรมนูญตำบล โดยการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญตำบล การจัดทำธรรมนูญตำบล เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนร่วมกัน โดยเป็นการตั้งกฎ กติกา เพื่อให้ชุมชนเกิดการเคารพกฎ กติกา ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การสร้างควมสามัคคี ซึ่งการส่งเสริมการจัดทำธรรมนูญตำบล เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชน

2. เปิดโอกาสให้มีการเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างแท้จริง

3. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งปัญหาและความต้องการ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเมือง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสารสนเทศ

4. กำหนดประเด็นในการจัดทำธรรมนูญตำบล เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่นภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงควรมีการคำนึงถึงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านสังคม ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการบริหารจัดการ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. กำหนดแนวทางการจัดทำธรรมนูญตำบล ในการพัฒนาธรรมนูญตำบลนั้น ควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจกับบริบทชุมชน โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจกับชุมชน การวิเคราะห์ชุมชนในมิติต่างๆ ค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหา ร่วมกัน นำไปสู่การตั้งกฎ กติกาในชุมชน การสร้างความเข้าใจในชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการเคารพ กฎ กติกาที่มีร่วมกันในชุมชนและเพื่อให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามมติของชุมชน โดยมีการประชาคมในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ กติกาในชุมชน

6. การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน การขับเคลื่อนการดำเนินงานในท้องถิ่น จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกฝ่าย ซึ่งแกนนำในชุมชนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาธรรมนูญตำบลจึงเป็นความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน ซึ่งการจัดทำ

บันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำฝ่ายท้องถิ่นและฝ่ายท้องถิ่น จะช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน

7. การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำคุณประโยชน์ต่อท้องถิ่น ในการพัฒนาธรรมนูญตำบล นั่นคือ การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำคุณประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยตั้งคณะกรรมการเพื่อยกย่องและกำหนดประเด็นให้เกิดความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น มีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชนได้เข้าใจในการจัดทำธรรมนูญตำบล เห็นประโยชน์ในการตั้งกฎ กติการ่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นและเกิดความสุขขึ้นในชุมชน

ซึ่งการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และสารสนเทศธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในอำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็น ดังนี้

การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน นั้นทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและหน่วยงานต่างๆ จำเป็นจะต้องมีการบูรณาการร่วมกันจึงจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนและประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่างๆ โดยขอความร่วมมือให้แต่ละภาคส่วนเข้าร่วมเป็นผู้ประสานเครือข่าย ประกอบด้วย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันชุมชนภายในตำบล จะเห็นได้ว่าชุมชนเป็นหัวใจหลักในการที่จะส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะผู้นำหรือตัวแทน อันจะก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภายนอกและภายในชุมชน

2. สถานศึกษาหรือโรงเรียน รวมทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นส่วนสำคัญในการกล่อมเกลารวมทั้งเด็กให้เป็นคนดีในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประสานงานเป็นเครือข่ายเพื่อการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหรือ รพ.สต.เป็นหน่วยงานที่ดูแลสุขภาพของคนในชุมชน โดยมีบุคลากรที่สำคัญได้แก่ อสม. จะเป็นผู้ช่วยเหลือด้านสุขภาพในชุมชน นับเป็นส่วนหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการขับเคลื่อนในชุมชนได้โดยง่าย

3. ศาสนสถานหรือวัด นับได้ว่าวัดหรือพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในชุมชนโดยเฉพาะทางศาสนาพิธีต่างๆ ย่อมอยู่ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน จึงต้องอาศัยความศรัทธาและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการสร้างความร่วมมือในชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเรื่อง “ธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก : กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ” เพื่อเป็นการต่อยอดการศึกษาเพื่อจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำธรรมนูญตำบลไปใช้ให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่และสร้างธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนา

ประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม อันเป็นนวัตกรรมเพื่อนำไปให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่ ตลอดจนถึงผู้เกี่ยวข้องได้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างกฎ กติกาภายในชุมชน เกิดประโยชน์ต่อประชาชน พร้อมกันนี้ ยังมีการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้กับประชาชนในพื้นที่โดยจัดกิจกรรมการเผยแพร่ที่เหมาะสมให้กับประชาชนในพื้นที่และสร้างเป็นเครือข่ายไปยังพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมาภิบาลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมาภิบาลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อประเมินธรรมาภิบาลบ้านกอกโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) ระหว่างวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน และมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์เป็น อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 6,761 คน จาก 6,761 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน และมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์เป็น อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านกอก อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 400 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ จำนวน 30 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) กลุ่มข้าราชการเมือง /ข้าราชการประจำของ อบต. จำนวน 7 คน 2) กลุ่มตัวแทนผู้นำชุมชนฝ่ายปกครอง จำนวน 11 คน และ 3) กลุ่มตัวแทนประชาชน/ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการรวบรวมเอกสารต่างๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์และได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์การสรุบบนุ้ย (Inductive Approach) และการตีความ (Interpretation) ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก : กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย ดังนี้

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก	ความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม	3.68	.32	มาก
2. ด้านคุณภาพชีวิต	3.63	.36	มาก
3. ด้านเศรษฐกิจ	3.64	.39	มาก
4. ด้านสังคม	3.89	.35	มาก
5. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.90	.31	มาก
รวม	3.75	.19	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดทำร่างธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.90$) ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.89$) ด้านการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.68$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.64$) และด้านคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 3.63$)

2. กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก ซึ่งการจัดทำธรรมนูญตำบล ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างกติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดความสงบสุข ชุมชนเคารพกฎ กติกา ร่วมกัน เป็นการแก้ปัญหาให้กับชุมชน ธรรมนูญชุมชนตำบลไม่ได้เป็นกฎหมายบังคับ แต่เป็นกฎที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม

2.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก ชุมชนได้รับรู้แนวทางการทำธรรมนูญชุมชนตำบลร่วมกันและทราบปัญหาภายในชุมชน เห็นควรช่วยกันแก้ไข มีการเสนอเพิ่มเติม

2.3 การจัดทำบันทึกข้อตกลงการใช้ธรรมนูญชุมชนตำบล จะทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์เพื่ออยู่ร่วมกัน จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือกันในการพัฒนาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชน และสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จึงควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการช่วยกันขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน

2.4 ประกาศใช้ธรรมนูญชุมชนตำบล โดยให้นำเข้าที่ประชุมผ่านสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก และประกาศใช้ภายในเขตตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

3. ผลการประเมินธรรมนุญตำบลบ้านกอกโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จากความคิดเห็นของประชาชนจากการตอบแบบสอบถาม สามารถประเมินผล ได้ว่า ประชาชนมีความมุ่งหวังต่อการประกาศใช้ธรรมนุญตำบลชุมชนตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละด้าน ซึ่งจากผลสำรวจความคิดเห็นทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับความมุ่งหวัง ดังนี้

3.1 ด้านสิ่งแวดล้อม มีความมุ่งหวังว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอกมีการกำจัดขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล

3.2 ด้านสังคม มีความมุ่งหวังว่า ภายในชุมชนมีการตั้งด่านชุมชนเพื่อเฝ้าระวังอุบัติเหตุในช่วงเทศกาล

3.3 ด้านการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม มีความมุ่งหวังว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในหมู่บ้านและตำบล

3.4 ด้านเศรษฐกิจ มีความมุ่งหวังว่า ภายในชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลและหมู่บ้าน

3.5 ด้านคุณภาพชีวิต มีความมุ่งหวังว่า ชุมชนมีการดูแลเด็กเล็กร่วมกันเพื่อให้เด็กมีความปลอดภัย

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง “ธรรมนุญชุมชนตำบลบ้านกอก : กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนุญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ” สามารถนำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดทำร่างธรรมนุญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) ทำให้เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในหมู่บ้านและตำบล ชุมชนมีการดูแลเด็กเล็กร่วมกันเพื่อให้เด็กมีความปลอดภัยภายในชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลและหมู่บ้าน ภายในชุมชนมีการตั้งด่านชุมชนเพื่อเฝ้าระวังอุบัติเหตุในช่วงเทศกาล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอกมีการกำจัดขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาลสอดคล้องกับงานวิจัย โอฬาร ถิ่นบางเตียว ได้ทำการวิจัย เรื่อง การฟื้นฟูค่านิยมประชาธิปไตยชุมชน :กรณีศึกษาการใช้กลไกและกระบวนการของสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอการก่อรูปและพัฒนาการของค่านิยมประชาธิปไตยในชุมชนตำบลเนินซ้อ จังหวัดระยอง และแนวทางการฟื้นฟูค่านิยมประชาธิปไตยในชุมชนโดยอาศัยกลไกและกระบวนการของสภาองค์กรชุมชน โดยพบว่าก่อนการเข้ามาของกลไกรัฐในการปกครองท้องถิ่นปี พ.ศ.2557 และชาวบ้านในชุมชนมีการ

ใช้หลักของค่านิยมประชาธิปไตยมาเป็นฐานในการดำรงชีวิต คือ การปกครองตนเอง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ชาวบ้านอยู่กันเอง”

2. กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก การจัดทำบันทึกข้อตกลงการใช้ธรรมนูญชุมชนตำบล และประกาศใช้ธรรมนูญชุมชนตำบล ทั้งนี้เนื่องจาก สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ธัญญ์ณ ภัทร์ เจริญพานิช และเพ็ญพร ตั้งปฏิการ (Thannaphat Charoenpanich and Penporn, 2020) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ธรรมนูญชุมชน: เครื่องมือของการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยได้ทำการศึกษาการพัฒนาธรรมนูญชุมชนใน 13 ชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่การก่อรูปหรือขาขึ้นของธรรมนูญชุมชนถึงการยกร่างธรรมนูญชุมชน เพื่อศึกษา ลักษณะของการพัฒนาธรรมนูญชุมชนตามศักยภาพของชุมชน และปัจจัยผลักดันที่ก่อให้เกิดธรรมนูญในชุมชนต่างๆ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบปฏิบัติการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยค้นพบว่า การก่อร่างหรือขาขึ้นของธรรมนูญชุมชนนั้น เกิดจากการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ และแกนนำภาคประชาสังคม และการตระหนักในปัญหาของชุมชนเป็นปัจจัยหลัก สำคัญ ส่วนลักษณะของธรรมนูญชุมชนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากปัญหาและความต้องการในชุมชนเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม และสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก : กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ” คือ กระบวนการเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ คือการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในการจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก การจัดทำธรรมนูญตำบล ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างกติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดความสงบสุข ชุมชนเคารพกฎ กติกา ร่วมกัน เป็นการแก้ปัญหาให้กับชุมชน ธรรมนูญชุมชนตำบลไม่ได้เป็นกฎหมายบังคับ แต่เป็นกฎที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำธรรมนูญชุมชนตำบลบ้านกอก ชุมชนได้รับรู้แนวทางการทำธรรมนูญชุมชนตำบลร่วมกันและทราบปัญหาภายในชุมชน เห็นควรช่วยกันแก้ไข มีการเสนอเพิ่มเติม การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน การใช้ธรรมนูญชุมชนตำบล ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์เพื่ออยู่ร่วมกัน จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือกันในการพัฒนาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง

ผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชน และสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล จึงควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการช่วยกันขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. เล่ม 134 ตอนที่40 ก.6
เมษายน 2560.

พระครูโพธิ์สีลคุณ และคณะ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาธรรมนูญตำบลของ
ประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด” บทความวิจัย วารสาร
สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ ปีที่ 6 ฉบับที่ 8 (สิงหาคม 2564) หน้า 40-53.

ธัญญ์ณภัทร์ เจริญพานิช และเพ็ญพร ตั้งปฏิการ “ธรรมนูญชุมชน: เครื่องมือของการพัฒนา
ประชาธิปไตยชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” บทความวิจัย, วารสารราชภัฏ
Rajabhat Journal of Sciences, Humanities and Social Sciences 20 (1):
2020 : 128- 140

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, (2559) ชุดความรู้การจัดทำธรรมนูญปกครองตนเอง, (สถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน) : สำนักสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน, คำนำ.

สุทธิพันธุ์ อรัญญวาส และคณะ ธรรมนูญตำบลเชิงพุทธ : กระบวนการพัฒนาชุมชน เพื่อ
ความยั่งยืนของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด
บทความวิจัย, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ฯ ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน
กรกฎาคม – กันยายน 2563 หน้า 369-382.

สหทัยา วิเศษ และชัยวัฒน์ จันธิมา. “แนวทางการกำหนดธรรมนูญการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
โดยวิถีการสานเสวนา : กรณีศึกษาทิวเขาพะเยา” บทความวิจัย, วารสารสันติศึกษา
ปริทรรศน์ มจร ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 หน้า 28-56.

อภิษฎา ศรีเครือตองและคณะ. “การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนทบุรี”.
รายงานการวิจัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.

โอฬาร ถิ่นบางเตียว “การฟื้นฟูค่านิยมประชาธิปไตยชุมชน: กรณีศึกษาการใช้กลไกและ
กระบวนการของสภาองค์กรชุมชนตำบล” บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ 33 (2) พ.ค. - ส.ค. 2559 หน้า 120-141.

